PERHEKESKUSTOIMINTAMALLI LAPPIIN – INTEGROIDUT MONITOIMIJAISET PALVELUT PERHEILLE 1.1.2017–31.12.2018 Tiivistelmä

Taustaa

Hankkeen keskiössä ovat lapsi- ja perhepalveluiden saatavuutta ja selkeyttä vahvistava palvelu- ja toimintamalli sekä perheiden voimavaroja, osallisuutta ja vanhemmuutta tukevat toimet ja palvelut. Kokonaisuus toteutetaan laajassa yhteistyössä eri toimijoiden kesken huomioiden saamenkieliset perheet ja heidän palvelutarpeensa. Haasteena ovat maakunnan pitkät välimatkat, lapsiperheiden määrän väheneminen, koulujen ja toiminnallisten keskittymien karsiutuminen, palveluiden hajanaisuus, koordinoimattomuus ja saavuttamattomuus sekä tarvittavan erityisosaamisen puuttuminen. Nuorten haasteita ovat muun muassa arjenhallinta, sosiaalinen epävarmuus ja selviytyminen. Palveluiden puute, vastuunjaolliset epäselvyydet ja pallottelu hankaloittavat avun ja tuen saannin mahdollisuuksia. Sote-valmistelutyössä huomio on ollut yhteen nivoutuvien, perheitä tukevien toimien ja palveluiden kokonaisrakenteessa, jossa on tarkasteltu saatavuutta, monitoimijuutta, osaamista, ennaltaehkäisyä ja monipuolisia palveluiden tuottamisen muotoja (live, digi, mobiili) asiakkaiden ja ammattilaisten näkökulmista. Perhekeskustoimintamalliksi yhteen niveltyvät toiminnot ja palvelut tukevat kehitystä kohti osallistavaa, lapsiystävällistä Lappia.

TAVOITE

Tavoitteena on luoda Lappiin koordinoitu perheiden voimavaroja vahvistava perhekeskustoimintamalli. Mallissa yhteen sovitetaan julkiset palvelut, järjestöt, seurakunnat, yksityiset sekä vapaaehtoiset toimijat. Perhekeskustoimintamallia luotaessa toteutetaan toiminnallinen integraatio ja kehitetään lapsi- ja perhepalveluiden toimintakäytäntöjä. Uudistuksessa huomioidaan sujuva tiedonkulku, muutosjohtamisen tuki ja henkilöstön osaamisen kehittäminen sekä yhteiset vaikuttavat työmuodot. Tarkoituksena on myös vahvistaa ennaltaehkäiseviä toimia ja varhaisen tuen muotoja koordinoidusti sekä edistää lasten/nuorten palvelutarpeisiin vastaamista ja perheiden osallisuutta.

TOIMINTA

Lapin olosuhteisiin soveltuvan perhekeskustoimintamallirakenteen luominen

A. Palveluneuvontamallin ja ohjausteknisen alustan kehittäminen perhekeskustoimintamallin puitteissa
B. Vanhemmuuden ja parisuhteen tuen vahvistaminen
   - Perhevalmennuksen ja vanhemmuutta tukevien ryhmätoimintojen laajentaminen
   - Vanhempia kasvatustaidoissa ja -keinoissa ohjaavan, näyttöön perustuvan, mallin (esim. Voimaperheet) käyttöönotto
C. Erotilanteen palveluiden kehittäminen
   - Eroperheille suunnattujen tukimuotojen kuten eroneuvo- ja vanhemman neuvo -toimintamuotojen laajentaminen alueelle digitalisuutta hyödyntäen
D. Monikulttuuristen lasten, nuorten ja perheiden erityistarpeiden huomioiminen palveluissa
E. Erityistason sosiaali- ja terveyspalvelujen integraatio perhekeskustoimintamalliin
   - Lasten somaattisen ja psykiatrisen erikoissairaanhoidon digitaalisuutta hyödyntävien toimintamallien ja menetelmien kehittäminen
F. Lastensuojelun monitoimijaisen toimintamallin soveltaminen ja kehittäminen

- Hackneyn toimintamallin rakenteiden luominen, toimintaperiaatteiden ja osaamisen omaksuminen sekä soveltaminen asiakastyöhön

Lapin maakunnan vahvuuksia ja voimavaroja LAPE-muutostyössä.

Lapissa on kouluttauduttu kattavasti varhaisen tuen ja dialogisten menetelmien käyttöön. Kaste-ohjelmakaudella toteutetut hankkeet ovat vahvistaneet sote-toimijoiden vuorovaikutusta ja asiakaslähtöisyyttä/osallisuutta. Lapissa erinomaisina yhteistyöalustoina ovat toimineet muun muassa mallinnusprosessityöskentely[1]. Lapissa on myös vahvaa digitaalisten palvelujen kehittämisessä ja tuottamisessa virtu.fi. Lapin liiton Sote-Savotta -hankkeen (1.9.2014–31.12.2016) ja perusterveydenhuollon yksikköjen, Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen ja kuntien, järjestöjen ja oppilaitosten yhteistyönä on maakunnan kahden sairaanhoitopiirin alueella tehty laaja asiakasprosessityöryhmätyöskentely vuosina 2015–2016. Työryhmissä on innovoitu uusia asiakaslähtöisiä toimintamalleja, pohdittu toiminnan ja palvelujen vaikuttavuutta sekä etsitty keinoja kustannusten kasvun hillitsemiseksi. Maakunnallista asiakasprosessityöskentelyä jatketaan yhteisesti syksystä 2016.

TULOKSET

Lapin olosuhteisiin kiinnittyvä perhekeskustoimintamalli on syntynyt. Lapsiperheiden palveluiden kokonaisrakenne on selkeytynyt, palveluohjausmalli kehittynyt ja palveluiden saatavuus parantunut. Palvelutarpeisiin vastataan ’heti koppi’ -periaatteella. Sosiaali-, terveys- ja kasvatusalan yhteistyö ja toimintakäytännöt ovat lähentyneet yhteisen vuoropuhelun lisääntymisen kautta. Palveluprosessit ja tiedonkulku perheiden palveluissa on parantunut. Lasten, nuorten ja perheiden toiminnalliset ja vuorovaikutukselliset areenat (kohtaamispaikat) ovat vahvistaneet osallisuuden kokemusta palveluissa, yhteisössä ja päätöksenteossa. Henkilöstön osaaminen ja hyvinvointi on lisääntynyt. Esimiehiä on tuettu muutoksessa. Käytössä on aiempaa monipuolisempia, helppokäyttöisiä teknologisia ratkaisuja, jotka lisäävät palveluiden ja erityisosaamisen saavutettavuutta. Myös erityistason sosiaali- ja terveyspalvelut ovat saavutettavissa perhekeskustoimintamallin kautta oikea-aikaisesti ja kustannustehokkaasti. On luotu hallinnollisorganisatoriset puitteet ja asiakastyön valmiudet soveltaa monitoimijaista lastensuojelun toimintamallia systemaattisesti.

Kärkihankkeen rahoituskriteerien täyttyminen

Kehittämistavoite kiinnittyy hakujulistuksen
kokonaisuuteen 2. Lapsi- ja perhepalveluiden perhekeskustoimintamalli sekä
kokonaisuuteen 4. Erityis- ja vaativamman tason palveluiden kehittäminen osa-alueisiin

- 2 a. Lastensuojelun työmuotojen vahvistaminen / lastensuojelun monitoimijainen toimintamalli ja
- 3. Erityistason palveluiden uudistaminen / Aluekattavuuteen ja yhdenvertaisuuteen digitaalipalveluiden tuella.

Pilotoinnissa on mukana koko Lapin maakunta. Mukana ovat Lapin kunnat, kuntayhtymät, maakuntaliitto sekä järjestöjä, seurakuntia, yrityksiä, lapsia, nuoria ja perheitä.

Yhdyshenkilöt
Harri Tiuraniemi muutosagentti lasten- ja perheiden muutosohjelma harri.tiuraniemi@poskelappi.fi
Asta Niskala kehittämispäällikkö Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus
asta.niskala@poskelappi.fi

[1] Työskentelymallit osoitteessa http://www.sosiaalikollega.fi/mallit/